

Rezumat

Teza de abilitare

Current Approaches to Art and Everyday Life: Aesthetics and Arts Policy Analysis
(Abordări actuale ale artei și vieții cotidiene: estetica și analiza politicii artelor)

Dan Eugen Rațiu, Prof.univ.dr., Departamentul de Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai

Cluj-Napoca, Ianuarie 2014

Teza mea de abilitare în domeniul Filosofie prezintă, conform cerințelor legale și *Ghidului CNATDCU*, „realizările științifice, profesionale și academice, pe direcții tematice disciplinare sau interdisciplinare” deja publicate și „planurile de evoluție și dezvoltare a propriei cariere profesionale, științifice și academice”, în contextul realizărilor actuale din subdomeniile de specializare, i.e. Estetică/Filosofia artei și Filosofia culturii.

Prima secțiune a tezei de abilitare prezintă rezultatele principalelor direcții de cercetare explorate după obținerea titlului de doctor în Filosofie (1998, Universitatea Babeș-Bolyai, 2005, Universitatea Paris 1 Panthéon-Sorbonne), respectiv abordarea artei atât din perspectiva disciplinară a esteticii filosofice cât și în alianță cu analiza politicii culturale (în particular politica artelor). Această dublă orientare este motivată de o concepție asupra esteticii/filosofiei artei ca având de dat seama atât de propria tradiție analitică și conceptuală cât și de artă ca „lume”, contribuind astfel în alianță cu alte discipline socio-umaniste, ca istoria artei și sociologia artei, la o reflecție aprofundată despre artă și cultură ca forme de viață (socială).

Proiectele mele din ambele direcții de cercetare au fost evaluate de comisii de experți, fiind susținute cu granturi individuale și colective câștigate prin competiții naționale și internaționale, și s-au finalizat cu realizări originale și relevante, cu impact semnificativ în comunitatea academică. Printre acestea s-au aflat patru programe de cercetare în subdomeniile Estetică/Filosofia artei și Filosofia culturii, conduse în calitate de director de proiect. Rezultatele lor au fost integrate în noi cursuri predate (din 2007) la Masteratul de Filosofie și la Școala Doctorală de Filosofie (2009-2011). Toate acestea au dovedit capacitatea de a dezvolta o carieră independentă de cercetare și universitară și de a îndruma doctoranzi.

Dintre aceste realizări, am inclus în teza de abilitare, în limita spațiului disponibil, următoarele:

- chestionarea statutului actual al esteticii și deschiderea unei noi căi de gândire despre modul în care estetica poate să-și păstreze relevanța atât pentru arta contemporană cât și pentru viața cotidiană; aceasta include și evidențierea interacțiunii între critica artistică și schimbarea socială (Rațiu 2010, Rațiu 2011a, Rațiu 2013a, Rațiu 2013b).
- interpretarea și înțelegerea practicilor artistice contemporane în cadrele largi ale culturii și politicii culturale și evaluarea impactului lor asupra societății și a vieții oamenilor; perspectiva propusă în studiile care asociază filosofia artei cu analiza politicii artelor a urmărit și să deschidă calea unor noi abordări – metodologice și conceptuale – pentru înțelegerea factorilor care influențează lumea artei, practicile artistice și creativitatea, cu accent pe politica artelor din România postcomunistă (Rațiu 2007a, Rațiu 2009, Rațiu 2011b, Rațiu 2011c).

Impactul, relevanța și vizibilitatea acestor contribuții științifice au fost dovedite atât prin acceptarea la conferințe internaționale de prestigiu și publicarea lor în reviste din fluxul principal internațional, cât și prin premii sau alte forme de recunoaștere internațională, precum alegerea mea în comitetele de conducere ale unor prestigioase societăți profesionale și rețele de cercetare internaționale – European Society for Aesthetics (ESA), European Sociological Association - Research Network Sociology of the Arts (ESA-RN2).

A doua secțiune a tezei prezintă planurile de dezvoltare a carierei, inclusiv direcțiile de cercetare. Activitatea mea de cercetare va fi ghidată de interesul pentru estetică văzută ca filosofie practică, precum și pentru dezvoltarea unei metodologii adecvate. Pentru punerea lor în practică, voi utiliza granturi de cercetare aflate în curs și voi candida pentru alte finanțări internaționale. De asemenea, voi continua să particip la rețele de cercetare și societăți profesionale internaționale și să organizez conferințe naționale și internaționale (Conferința europeană *Art and its Contexts: Cross-Disciplinary Dialogue*, 4-6 septembrie 2014, Universitatea Babeș-Bolyai, Conferința națională *Estetică și Teorii ale artelor*, ediția a treia, Universitatea Babeș-Bolyai, septembrie 2014).

Principalul proiect pe care îl am în vedere pe acest palier vizează dezvoltarea unei *estetici practice*, orientate spre acțiune. În următorii ani voi coordona un proiect de cercetare finanțat prin programul PN-II-IDEI, *Reînnoirea Esteticii: de la artă la viața cotidiană*, ca director al unei echipe de doctoranzi și cercetători post-doctoranzi. Scopul proiectului este revizuirea conceptelor și metodelor esteticii filosofice și extinderea domeniului său de aplicare către arii neglijate până acum de către abordările tradiționale sau analitice, precum viața cotidiană, pentru a răspunde schimbărilor survenite în ultimele decenii în practicile artistice și sociale.

Pe de altă parte, în cazul practicilor artistice contemporane, am în vedere analiza validității diferitelor abordări disciplinare și dezvoltarea unei noi metodologii, prin investigarea relațiilor tensionate dar promițătoare între estetică și sociologia artei. Ipoteza principală este aceea că natura (hibridă) a practicilor și experienței artistice contemporane, precum și cumulativitatea necesară a cunoașterii – care este altceva decât simpla acumulare –, solicită un nou cadru conceptual-metodologic (hibrid), dincolo de diviziunea muncii convențională, disciplinară. Această ipoteză va fi susținută de trei argumente care vor încerca să depășească tensiunea dintre logica incluzivă a artei contemporane, care o conduce înspre hibridizare, și logica dezvoltării esteticii și sociologiei artei, care le orientează spre afirmarea specificității. Principalii pași spre acest nou cadru sunt: 1) apărarea abordării *estetice* a artei contemporane, chiar dacă hibridă; 2) situarea considerentelor estetice în analiza sociologică și reciproc; și 3) definirea și abordarea unui „obiect științific comun” virtual.

Rezultatele cercetărilor vor fi integrate în continuare în cursurile predate la Masteratul de Filosofie și la Școala Doctorală de Filosofie. Obținerea atestatului de conducere de doctorate în Filosofie, specializările Estetică/Filosofia artei și Filosofia culturii, va permite dezvoltarea grupului de cercetare pe care îl coordonez în prezent în cadrul Centrului de Filosofie Aplicată (CFA), inclusiv printr-o deschidere internațională care ar putea implica doctorate în cotutelă.

A treia secțiune a tezei de abilitare prezintă, conform cerințelor, „referințele bibliografice asociate conținutului primelor două secțiuni”.